

Korte mededelingen

Een nieuwe desinfectiemethode voor herbaria. Droog organisch materiaal oefent een grote aantrekkingskracht uit op allerlei dierlijke organismen. Gedroogde planten, het herbarium, maken daarop geen uitzondering en worden met graagte door verschillende insectesoorten gegeten. Vooral de z.g. museumkevers worden nogal eens in collecties aangetroffen. Iedereen, die er een herbarium op na houdt, weet, dat regelmatige controle en desinfectie van zijn collectie noodzakelijk zijn. Het controleren van vele, soms

duizenden of tienduizenden, exemplaren is een tijdrovend, zij het niet altijd onplezierig karweitje. Het desinfecteren van een collectie kan echter wel onplezierig zijn.

Om een herbarium insectenvrij te houden, wordt tot nu toe gewerkt met bepaalde vergiften. In grote, professionele herbaria gebruikt men veelal een sublimateoplossing of gassen zoals tetrachloorkoolstof. In kleinere, particuliere verzamelingen past men insectenbestrijdingsmiddelen zoals naftaline of DDT toe. Deze vergiften zijn ook voor de gebruikers niet van gevaar ontbloot, terwijl bij de toepassing van middelen als DDT de mogelijkheid bestaat, dat de te bestrijden insectesoort er resistent tegen wordt. De geur van een stof als naftaline zal men nog dagen lang in de werkkamer of in het gehele huis kunnen ruiken. Ook dringen dergelijke middelen niet ver genoeg in het materiaal, vooral de binnenste delen van dikke exemplaren blijven onaangetast.

Sedert enige tijd zoeken vele herbaria naar andere, veiligere methoden van desinfectie. In navolging van verscheidene andere instellingen meent het Rijksherbarium zo'n methode te hebben gevonden in het diepvriezen. Daartoe wordt het materiaal – met geopende doos en al – in een diepvriesruimte geplaatst. Gedurende 2 à 3 × 24 uur worden de exemplaren bij –20° C bevroren en vervolgens bij kamertemperatuur ontdooid., waarna ze weer in de collectie worden opgeborgen. De ervaringen, die de afgelopen maanden met deze methode werden opgedaan, zijn zeer gunstig. Volwassen insecten, larven en eieren worden gedood. Het materiaal wordt door en door bevroren, zodat ook het binnenste van de dikste exemplaren wordt bereikt. Het personeel, dat hiermee werkt, komt bovendien niet meer in aanraking met giftige stoffen en er vindt geen lozing van overschot van bestrijdingsmiddelen plaats. Het diepvriezen kan gebeuren in een doodgewone huishouddiepvrieskast of -kast, zodat deze methode ook door amateurs kan worden toegepast. Om een collectie in een goede conditie te houden, bestaat er mogelijk geen goedkopere, eenvoudigere en veiligere methode.

Leiden

F. ADEMA

Roegneria canina (L.) Nevski al een halve eeuw bij Bavel, N.-Br. *Roegneria* (= *Elymus*, *Elytrigia*, *Agropyron*) *canina* behoort hier te lande tot de nogal zeldzame grassoorten. Haar voorkomen is geconcentreerd in Zuid-Limburg, langs de Maas in Noord-Limburg, in de omgeving van Nijmegen en in het (vroegere) zoetwatergetijdengebied; daarbuiten wordt zij hier en daar langs de Gelderse IJssel en langs de kust in het zuidwesten des lands aangetroffen en is zij voorts enkele malen als adventief gevonden. Een nogal geïsoleerd liggende groeiplaats bevindt zich bij Bavel (gem. Nieuw-Ginneken). Hier werd het hondstarwegras in 1931 ontdekt door J. G. Sloff en bleek het anno 1980 nog steeds voor te komen. Destijds groeide het in een bosje aan de Gilzewouwerbeek bij de wegsplitsing te Bolberg. Thans vormt het over een aaneengesloten oppervlakte van ongeveer 6 m² een „haard” op de met eiken beplante wegberm vlak ten zuiden van de beek. Het genoemde bosje is inmiddels gesloopt. De volgende opname geeft een beeld van de vegetatie ter plaatse:

Bavel, Bolbergseweg, berm Z. van Gilzewouwerbeek, 5 × 1 m². Datum: 6.VI. 1980.

Boomlaag: bedekking 40% – *Quercus robur*

Hoge kruidlaag: hoogte tot 80 cm, bedekking 80%

<i>Roegneria canina</i>	4.5 kn	<i>Alopecurus pratensis</i>	+ .1 fl
<i>Urtica dioica</i>	2.2 fl	<i>Rubus</i> subg. <i>Rubus</i> spec.	+ .1 vg
<i>Dactylis glomerata</i>	1.2 fl	<i>Equisetum arvense</i>	+ .1 vg
<i>Arrhenatherum elatius</i>	+ .2 fl	<i>Holcus lanatus</i>	r.1 fl
<i>Lolium perenne</i>	+ .2 fl		

Lage kruidlaag: hoogte tot 25 cm, bedekking 5%

<i>Glechoma hederacea</i>	1.2 vg	<i>Holcus mollis</i>	+ .2 vg
---------------------------	--------	----------------------	---------

Moslaag: afwezig of verwaarloosbaar

Deze begroeiing is op te vatten als een *Roegneria*-faciës van het *Agropyro-Aegopodietum*, welke gemeenschap is gekenmerkt door het samengaan van hooilandgrassen met planten van ruderaal zomen. De groeiwijze van *R. canina* zowel als het type standplaats herinneren aan de wijze van voorkomen van *Bromus carinatus* en *B. inermis* op plaatsen waar deze grassen als neofyten voorkomen.

Leiden

E. J. WEEDA

***Orthilia secunda* (L.) House toch in de duinen.** Het kaartje van *Orthilia secunda* in de Atlas van de Nederlandse Flora 1 (HATTINK, 1980) geeft twee vindplaatsen voor deze soort, Hummelo en Weert, beide daterend van vóór 1950. De tekst vermeldt, dat VAN DEN BOSCH (1851, p. 20) een exemplaar van *O. secunda* aantrof, „onder eene menigte in de Hollandsche duinen (waarschijnlijk bij Wassenaar) verzamelde exx. van *Pyrola rotundifolia*”. Deze vindplaats is niet opgenomen in de atlas, omdat het betreffende materiaal niet kon worden teruggevonden. Ook VUYCK (1902, p. 594) miste het al in het herbarium van de K.N.B.V.

Bij de bewerking van het verspreidingskaartje van *Pyrola minor* L. voor het tweede deel van de atlas werd in het genoemde herbarium een exemplaar van *O. secunda* aangetroffen, dat samen met *P. minor* op één vel was gemonteerd. Volgens de etiketten, die overigens wel waren verwisseld, zijn beide in 1834 door Molkenboer bij Wassenaar verzameld. De gegevens op het etiket met de naam *Pyrola secunda* staan in het handschrift van Van den Bosch zelf. Het materiaal van *O. secunda* is daarom zeer waarschijnlijk het door VAN DEN BOSCH (1851) vermelde exemplaar. Aan het kaartje van *O. secunda* op pag. 160 in de Atlas van de Nederlandse Flora 1 kan derhalve de vindplaats in de duinen (IVON-hok N3.45) worden toegevoegd. Het jaar van de oudste vondst is hiermee 1834 geworden in plaats van 1898 (Hummelo).

Literatuur

- BOSCH, R. B. VAN DEN, 1851. In H. Boursse Wils, Verslag der vierde algemeene bijeenkomst der leden van de Vereeniging voor de Nederlandsche Flora. Ned. Kruidk. Arch. I (2), p. 2-25.
- HATTINK, TH. A., 1980. *Orthilia secunda* (L.) House, in J. Mennema, A. J. Quené-Boterendrood & C. L. Plate, Atlas van de Nederlandse Flora 1. Amsterdam.
- VUYCK, L., 1902. Prodrumus Florae Batavae, ed. 2, 1 (2). Nijmegen.

Leiden

R. W. J. M. VAN DER HAM

Nog een recente vondst van *Potamogeton coloratus* Hornem. Bij het doorzien van het materiaal van *Potamogeton alpinus* Balb. in het Rijksherbarium stuitte de derde van ons op een vel met twee afwijkend uitzienende exemplaren, waarvan terstond de gelijkenis met het onlangs op Texel verzamelde materiaal van *P. coloratus* Hornem. (EELMAN & VAN DER PLOEG, 1979) opviel. Inderdaad stelde de tweede van ons vast dat ook de eerstgenoemde planten tot deze soort behoren. Zij werden verzameld door de eerste ondergetekende in 1964 in een poel in het staatsnatuureservaat de „Zouten Haard” bij Renesse op Schouwen (IVON 42.26). Deze vindplaats sluit geografisch gezien aan bij de vroegere vindplaats bij Wemeldinge en de recente bij Oostvoorne (HATTINK, 1980). Ter plaatse zijn destijds de volgende vegetatie-opnamen gemaakt:

Renesse, Zouten Haard, poel van 50 m², met waterplanten dichtgegroeid, in randzone dominantie van watteranonkels. Datum: 27.V. 1964.

Plaats van de opname	centrum poel	drooggevalle rand
Oppervlakte	10 m ²	4 m ²
Bedekking	80%	65%
<i>Myriophyllum spicatum</i>	4 à 5	2
<i>Lemna trisulca</i>	2 à 3	+
<i>Callitriche obtusangula</i>	+ / 1	1
<i>Ranunculus baudotii</i>	+	1
<i>Ranunculus trichophyllus</i>	+	4
<i>Potamogeton coloratus</i>	+	.
<i>Phragmites australis</i>	2	+
<i>Scirpus lacustris glaucus</i>	.	1
<i>Agrostis stolonifera</i>	.	+
<i>Alopecurus geniculatus</i>	.	+
<i>Veronica catenata</i>	.	+

Literatuur

- EELMAN, W. & D. T. E. VAN DER PLOEG, 1979. *Potamogeton coloratus* Hornem. opnieuw in Nederland gevonden. *Gorteria* 9 (10), p. 325–330.
- HATTINK, TH. A. 1980. *Potamogeton coloratus* Hornem., in J. Mennema, A. J. Quené-Boterensbrood & C. L. Plate, Atlas van de Nederlandse Flora, 1. Amsterdam.

Nijmegen
Sneek
Leiden

C. DEN HARTOG
D. T. E. VAN DER PLOEG
E. J. WEEDA